

INFORMACIJA

o ispitivanju tržišta rada za 2020. godinu
na području KSB/SBK

Travnik, veljača 2020. godine

Služba za zapošljavanje KSB/SBK Travnik je provela anketu ispitivanje tržišta rada, u siječnju 2020. godine, uz suradnju s Federalnim zavodom za zapošljavanje. Federalni zavod za zapošljavanje je osigurao tehnička sredstva – tableti, koji su podijeljeni po ispostavama, a Služba je (sukladno ustaljenoj praksi) evidentirana pitanja 'prebacila' u dokument upitnika u pisanoj formi. Ovo je redovita aktivnost Službe.

U svrhu ispitivanja tržišta rada anketirani su poslodavci koji zapošljavaju 5 ili više radnika i to privatna poduzeća (realni gospodarski sektor), te društvena poduzeća i ustanove (do 5% od ukupnog broja anketiranih). Provedbu same ankete izvršili su voditelji ispostava i savjetodavci I Službe za zapošljavanje.

Primarni cilj ove ankete odnosi se, uglavnom, na stjecanje realnog uvida u stanje na tržištu rada, koje se temelji na prikupljanju podataka i informacija, a iznesena mišljenja, ocjene i sugestije poslodavaca bitno utiču na formiranje određenih stavova, izvođenje potrebnih zaključaka i davanje odgovarajućih preporuka, čime se potvrđuje vjerodostojnost cjelokupne analize tržišta rada.

Anketa je od posebnog značaja za ovu Službu, jer se njome ostvaruje i afirmira neposredan kontakt s poslodavcima, te jača društvena uloga u posredovanju u zapošljavanju nezaposlenih osoba. Pored uloge u posredovanju u zapošljavanju, rezultati ankete trebali bi poslužiti i kao temelj za provedbu stručne pripreme, odnosno prekvalifikacije-obuke nezaposlenih osoba, te utvrđivanje suficitarnosti odnosno deficitarnosti pojedinih zanimanja, a posebno bi trebala poslužiti kao dobar temelj za provedbu upisne politike, kako u srednjim školama, tako i na visokoškolskim ustanovama na području našeg kantona, što do sada nije bio slučaj.

Za provedbu ankete sačinjen je poseban - prigodan upitnik, u kojem je od anketiranih traženo da iskažu svoje potrebe za djelatnicima u 2020. godini, na koje vrijeme će ih zaposliti, eventualne tzv. "viškove", potrebe za prekvalifikacijom – obukom (radi lakšeg zapošljavanja, odnosno održavanja ukupne zaposlenosti u tvrtki), dosadašnja suradnja s ovom Službom i druga slična pitanja.

Anketa je vršena u manjem obujmu nego prethodnih godina (do 2017. godine), zbog toga što smo anketirali uglavnom privatna poduzeća (anketirano je ukupno 123 subjekata; prošle – 2019. godine 237 subjekt; 2016. godine 400 subjekata).

Anketiranje je obavljeno uz **određena poboljšanja**, koja se odnose na pitanja koja su unešena u novi upitnik, nakon konzultacija Federalnog zavoda za zapošljavanje s kantonalnim službama za zapošljavanje, Svjetskom bankom i Fondacijom Helvetas, potom na **metodologiju uzorkovanja**, u suradnji s Poreznom upravom Federacije Bosne i Hercegovine, te izradu **on line upitnika** za anketiranje **pomoću tableta**.

Anketa je rađena metodom **jednostavnog slučajnog uzorka**, nakon koje je određena **lista ispitivanja** (poslodavaca). Okvir uzorka je baza podataka Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine. Veličina uzorka koja je utvrđena kao potrebna za ovo istraživanje je 1.200 poslodavaca u Federaciji Bosne i Hercegovine, od kojih njih 123 na području Kantona Središnja Bosna.

Pregled broja anketiranih poslodavaca

Ispostava	Potrebno anketirati	Anketirano	(3:2) %	Broj upitnika sa iskazanim potrebama	Broj upitnika bez iskazanih potreba	% (5:3)
1	2	3	4	5	6	7
Bugojno	15	15	100,0	9	6	60,0
Busovača	5	5	100%	5	0	100%
Dobretići	1	1	100%	1	0	100%
Donji Vakuf	5	5	100%	4	1	80%
Fojnica	3	3	100%	1	2	33%
G.Vakuf-Uskoplje	8	9	112,5%	4	5	44%
Jajce	11	11	100%	9	2	82%
Kiseljak	18	12	67%	7	5	58%
Kreševo	4	3	75%	2	1	67%
NoviTravnik	10	10	100%	5	5	50%
Travnik	23	18	78%	11	7	61%

Vitez	20	20	100%	10	10	50%
Ukupno KSB	123	112	91%	68	44	61%

Ovoga puta smo trebali anketirati 123 poslodavca, od kojih je ukupno anketirano 112, ili 91,00%. Veliki postotak vraćenih - popunjenih upitnika jasno upućuje na zaključak da i dalje postoji zainteresiranost anketiranih za samu anketu.

U 2019. godini broj upitnika s iskazanim potrebama bio je 137 dok je ove, 2020. godine, 68 upitnika s iskazanim potrebama. Po općinama to izgleda ovako: Bugojno 9 upitnika (prethodne godine 15), Busovača 5 upitnika (prethodne godine 11), Dobretići 1 upitnik (prethodne godine 0), Donji Vakuf 4 upitnika (prethodne godine 9), Fojnica 1 upitnika (prethodne godine 16), Gornji Vakuf - Uskoplje 4 upitnika (prethodne godine 12), Jajce 9 upitnika (prethodne godine 11), Kiseljak 7 upitnika (prethodne godine 19), Kreševo 2 upitnika (prethodne godine 7), Novi Travnik 5 upitnika (prethodne godine 19), Travnik 11 upitnika (prethodne godine 14), Vitez 10 upitnika (prethodne godine 4).

Mišljenja smo da je relativno veliki broj anketnih upitnika kojima su iskazane potrebe za novim zapošljavanjem posljedica kvalitetnog i odgovornog anketiranja.

Pregled broja anketiranih poslodavaca - prema obliku vlasništva

Ispostava	Broj anketiranih poslodavaca	Od toga		
		Državna	Privatna	Ostalo
Bugojno	15	2	13	0
Busovača	5	0	5	0
Dobretići	1	0	1	0
Donji Vakuf	5	0	5	0
Fojnica	3	1	2	0
G.Vakuf-Uskoplje	9	0	9	0
Jajce	11	1	10	0
Kiseljak	12	0	12	0
Kreševo	3	0	3	0
Novi Travnik	10	0	10	0
Travnik	18	1	17	0
Vitez	20	1	19	0
Ukupno KSB	112	6	106	0

Suradnja sa Službom za zapošljavanje

Ispostava	Anketirano	Zadovoljno suradnjom		Nezadovoljno suradnjom		Niti zadovoljan Niti nezadovoljan
		Potpuno	Djelomično	Potpuno	Djelomično	
Bugojno	15	6	2	2	2	3
Busovača	5	1	0	0	0	4
Dobretići	1	0	0	0	0	1
Donji Vakuf	5	2	3	0	0	0
Fojnica	3	1	0	0	0	2
G.Vakuf-Uskoplje	9	3	0	0	0	6
Jajce	11	4	2	0	0	5
Kiseljak	12	9	2	0	0	1
Kreševo	3	1	0	1	0	1
Novi Travnik	10	2	0	0	0	8
Travnik	9	7	1	1	0	0
Vitez	15	1	2	2	3	7
Ukupno KSB	98	37	12	6	5	38

Jedno od pitanja u anketi bilo je i to jesu li pojedini subjekti zadovoljni suradnjom sa Službom za zapošljavanje, gdje su isti u postotku – 50,00% (u 2019. godini 90,67 %) iskazali svoje zadovoljstvo, dok njih 38,80% nije niti zadovoljno, niti nezadovoljno suradnjom (ovo iz razloga što ovi poslodavci nisu niti ostvarili suradnju sa Službom u prethodnoj - 2019. godini).

Oblici ostvarene suradnje sa Službom za zapošljavanje

Ispostava	Odgovorilo- pozitivno	A	B	C	D	E	F	G	H
Bugojno	8	7	6	6	0	0	0	0	2
Busovača	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Dobretići	1	1	0	0	0	0	0	0	1
Donji vakuf	2	1	1	2	0	0	0	0	1
Fojnica	1	1	1	1	0	0	0	0	0
G.Vakuf- Uskoplje	3	0	0	3	0	0	0	0	0
Jajce	4	1	0	3	0	0	1	0	2
Kiseljak	11	2	5	7	0	0	0	0	1
Kreševo	2	2	0	1	0	0	0	0	2
Novi Travnik	2	0	0	2	0	0	0	0	0
Travnik	9	4	2	8	0	0	0	0	3
Vitez	5	3	1	2	0	1	0	0	1
Ukupno KSB	49	22	16	36	0	1	1	0	13

Legenda:A- Informiranje (oglašavanje) o ponudi radne snage E-Pravna pomoć
 B-Posredovanje u zapošljavanju F-Rješavanje viška zaposlenika
 C-Sudjelovanje u programima aktivne politike zapošljavanja G-Međunarodna suradnja
 D-Obuka, doobuka, prekvalifikacija H-Ostalo

Nastavljajući analizu suradnje ove Službe i anketiranih, koja svakako predstavlja jedno od najvažnijih zadataka u radu same Službe, tražili smo da se anketirani izjasne na koji način, odnosno u kojem obliku se ta suradnja odvijala. U tom smislu postavili smo više alternativnih odgovora, nakon čega se jasno da zaključiti da su se isti najčešće obraćali s ciljem sudjelovanja u programima aktivne politike zapošljavanja (73,47%), informiranja o ponudi radne snage (44,90%), te posredovanja u zapošljavanju (32,65%). Ovi pokazatelji ukazuju da bi Služba u svom budućem radu svakako trebala povećati postotak u posredovanju u zapošljavanju.

Pregled potrebnog broja radnika u 2020. godini po vrsti zasnivanja radnog odnosa

Ispostava	Broj nezap. 31.12.2019.	Svega zaposlenih (po Federalnoj poreznoj upravi) 31.12.2019.	POTREBAN BROJ DJELATNIKA		
			Novootvorena radna mjesta	Ispraznjena radna mjesta	Ukupno (4+5)
1	2	3	4	5	7
Bugojno	4717	6404	13	40	53
Busovača	2519	3182	13	9	22
Dobretići	57	57	2	3	5
Donji Vakuf	2217	2894	20	20	40
Fojnica	1655	2864	3	0	3
G.Vakuf-Uskoplje	2401	3486	6	3	9
Jajce	2900	3952	76	7	83
Kiseljak	2030	4325	20	12	32
Kreševo	530	1233	5	0	5
Novi Travnik	3003	5359	49	45	94
Travnik	6973	12981	15	11	26
Vitez	3773	6213	32	5	37

Ukupno KSB	32775	52950	254	155	409
-------------------	--------------	--------------	------------	------------	------------

U 2020. godini subjekti planiraju zaposliti ukupno 409 osoba (u 2019. godini 1463), od čega novootvorenih radnih mjesta 254 (u 2019. godini 357), ispraznjenih radnih mjesta 155 (u 2019. godini 1106).

Promatrajući ukupno u 2020. godini, trebalo bi se zaposliti dosta manje osoba nego u 2019. godini, a razlog tomu je mnogo manji broj anketiranih poslodavaca ove godine u odnosu na prethodnu.

Promatrajući po općinama, najveći broj osoba trebao bi se zaposliti u općini Novi Travnik – 94, zatim u Jajcu – 83, Bugojnu – 53, Donjem Vakufu – 40, a u općinama Fojnica – 3 i Kreševo – 5 taj broj je najmanji.

Način zapošljavanja novih radnika

Ispostava	Odgovorilo	A	B	C	D	E	F
Bugojno	15	7	0	0	15	0	0
Busovača	5	0	0	0	5	0	0
Dobretići	1	0	0	0	1	0	0
Donji Vakuf	5	2	0	0	5	0	0
Fojnica	3	1	0	0	2	0	0
G.Vakuf-Uskoplje	9	4	0	0	12	0	0
Jajce	11	2	1	1	8	0	0
Kiseljak	11	9	0	0	11	1	0
Kreševo	3	1	0	0	3	0	0
Novi Travnik	10	3	0	0	9	0	0
Travnik	15	5	0	0	14	0	0
Vitez	20	4	0	0	20	0	0
Ukupno KSB	108	38	1	1	105	1	0

Legenda: A-Preko općinskih ispostava za zapošljavanje E-Ostalo
 B-Preko ustanova za stručno obrazovanje F-Nepoznato
 C-Kroz vlastitu obuku
 D-Putem oglašavanja i osobnih kontakata

Znajući da anketirani već duže vremena nemaju nikakvu zakonsku obvezu dostavljati svoje potrebe za zapošljavanjem putem ove Službe, ovoga puta zaista možemo biti zadovoljni iznijetim podacima da su isti izrazili spremnost našeg posredovanja u zapošljavanju u 35,18% slučajeva (u 2019. godini 64,36%).

I pored toga naša primarna zadaća je svakako povećanje navedenog postotka.

Potreban broj radnika u 2020. godini po stupnju stručnog obrazovanja (usporedba s 2019. godinom)

Ispostava	Ukupno		PO STUPNJU STRUČNOG OBRAZOVANJA							
	2019.	2020.	1	2	3	4	5	6	7	8
Bugojno	142	53	8	0	42	2	0	0	1	0
Busovača	36	22	0	0	21	1	0	0	0	0
Dobretići	0	5	0	4	1	0	0	0	0	0
Donji Vakuf	247	40	0	0	40	0	0	0	0	0
Fojnica	100	3	0	0	2	1	0	0	0	0
G.Vakuf-Uskoplje	150	9	0	0	9	0	0	0	0	0
Jajce	65	89	6	7	73	3	0	0	0	0
Kiseljak	171	32	5	5	21	1	0	0	0	0
Kreševo	50	5	1	0	3	1	0	0	0	0

Novi Travnik	216	94	5	0	44	41	0	0	4	0
Travnik	274	26	0	1	21	2	0	0	2	0
Vitez	12	37	1	8	18	10	0	0	0	0
Ukupno KSB	1463	409	21	30	289	62	0	0	7	0

I ovog puta, kao i prethodnih godina, najveći broj zaposlenja trebao bi se dogoditi u trećem (KV) stupnju obrazovanja – 289 (u 2019. godini 847).

Gledajući ukupno, kvalifikacijska struktura radnika koji bi se trebali zaposliti je dosta povoljna.

Pregled potreba za radnicima u 2020. godini (po najbrojnijim zanimanjima)

NAZIV ZANIMANJA	SVEGA	NOVA	ISPRAŽNJENA	STANJE NA EVIDENCIJI 31.12.2019.
1	2	3	4	5
I i II STUPANJ STRUČNOG OBRAZOVANJA				
Radnici bez zanimanja	23	14	9	
Šumski radnik	9	3	6	
Građevinski radnici	9	9	0	
Skladištni radnik	9	7	2	
Pomoćni radnik u proizvodnji	1	0	1	
Ukupno KSB	51	33	18	10828
III STUPANJ STRUČNOG OBRAZOVANJA				
Prodavač	47	27	20	2283
Bravar	25	24	1	885
Vozač kamiona	24	18	6	337
Automehaničar	7	7	0	777
Autoelektričar	2	2	0	62
Stolar	31	16	15	332
Šivač odjeće	1	1	0	3
Krojač	5	0	5	153
Električar	2	1	1	20
Zavarivač	12	12	0	198
Zidar	30	12	18	115
Monter	3	1	2	0
Tesar	11	5	6	45
Obučar	5	0	5	170
Kovinotokar	1	0	1	352
Mehaničar alatnih strojeva	1	1	0	7
Grafičar	1	1	0	1
Rukovaoc mehanizacijom	1	0	1	13
Konobar	32	23	9	215
Kuhar	24	13	11	472
Slastičar	5	0	5	12
Pekar	1	1	0	12
Armirač	7	6	1	8
Vodoinstalater	1	1	0	21
Fasader – moler	2	2	0	11
Lugar	1	1	0	14

Radnik na CNC stroju	5	5	0	0
Sobarica	2	2	0	4753
Ukupno KSB	289	182	107	11259
IV STUPANJ STRUČNOG OBRAZOVANJA				
Ekonomski tehničar	22	12	10	1456
Gimnazija	15	7	8	1145
Kemijski tehničar	2	2	0	112
Elektrotehničar	1	1	0	107
Administrativni radnik	1	1	0	22
Strojarski tehničar	4	1	3	741
Skladištar	6	6	0	0
Tekstilni tehničar.	5	0	5	162
Građevinski tehničar	1	1	0	114
Fizioterapeutski tehničar	2	2	0	167
Drveni tehničar	1	1	0	224
Tehničar za računalstvo	1	1	0	32
Šumarski tehničar	1	1	0	86
Ukupno KSB	62	36	26	3627
VII STUPANJ STRUČNOG OBRAZOVANJA				
Dipl. pravnik	5	2	3	70
Magistar farmacije	1	1	0	3
Tehnolog prehrane	1	0	1	24
Ukupno KSB	7	3	4	100

U ovoj tablici smo pokušali prezentirati podatke planiranog zapošljavanja, kako po stupnju stručnog obrazovanja budućih zaposlenika, tako i nazivu zanimanja, a sve to uspoređujući sa stanjem, odnosno brojem nezaposlenih u tom zanimanju na dan 31.12.2019. godine, kako bismo došli do podataka o 'tzv.' deficitarnim, odnosno suficitarnim zanimanjima. Posebno naglašavamo da smo prezentirali podatke za ukupno 409 radnih mjesta (planirano zapošljavanje za ukupno 409 nezaposlenih osoba).

Gledajući ukupno, postoji veoma mali broj deficitarnih zanimanja, a on je prisutan najviše kod trećeg stupnja stručnog obrazovanja i to kod montera i CNC operatora.

Kod četvrtog stupnja stručnog obrazovanja deficitarni su jedino skladištari.

Kod sedmog stupnja stručnog obrazovanja nema deficitarnih zanimanja.

Kada je riječ o suficitarnim zanimanjima, onda moramo istaći da je taj broj znatno veći nego kod deficitarnih zanimanja, a najprisutniji je u trećem stupnju stručnog obrazovanja i to kod prodavača, zatim kod automehaničara, bravara, kuhara, kovinotokara, vozača, itd.

U četvrtom stupnju stručnog obrazovanja ona je najizraženija kod ekonomskih tehničara, maturanata gimnazije, zatim kod strojarskih tehničara, itd.

U sedmom stupnju stručnog obrazovanja suficitarni su diplomirani pravnici i tehnolozi prehrane.

Pregled potreba za stručnom obukom (prema vrsti)

Ispostava	Ukupno		A	B	C	D
	2019.	2020.				
Bugojno	3	3	1	0	2	0
Busovača	4	0	0	0	0	0
Dobretići	0	0	0	0	0	0
Donji Vakuf	7	3	1	0	2	0
Fonica	9	1	0	0	1	0
G.Vakuf-Uskoplje	6	5	0	0	4	1
Jajce	6	10	1	0	7	2
Kiseljak	0	4	2	0	2	0
Kreševo	6	0	0	0	0	0

Novi Travnik	13	2	0	0	2	0
Travnik	9	12	2	0	8	2
Vitez	2	15	6	0	8	1
Ukupno KSB	65	55	13	0	36	6

Legenda: A-Osposobljavanje u verificiranoj instituciji
 B-Stjecanje posebnih znanja i vještina
 C-Obuka za određene poslove u okviru radnog mjesta
 D-Dokvalifikacija i prekvalifikacija u verificiranoj instituciji

Znajući za postojanje nesuglasja koje vlada između školstva i potreba gospodarstva za pojedinim zanimanja radnika i ovoga puta smo postavili upit anketiranimima imaju li potrebu za stručnom obukom – doobukom, prekvalifikacijom, kao i na koji način bi to trebalo učiniti. Napravili smo i usporedbu s prethodnom godinom.

Na temelju iskazanih potreba anketirani su se u 65,45% slučajeva izjasnili za obuku za određene poslove u okviru radnog mjesta, u 23,63% slučajeva izjasnili za osposobljavanje u verificiranoj instituciji, te u 10,90% slučajeva za dokvalifikaciju i prekvalifikaciju u verificiranoj instituciji.

Sve ovo potvrđuje tezu o manjkavosti našeg obrazovnog sustava, odnosno njegovu neprilagođenost potrebama tržišta rada.

Pregled općina u kojima su anketirani iskazali višak radnika

Ispostava	Ukupno		PO KVALIFIKACIJSKOJ STRUKTURI						
	2019.	2020.	NKV	PKV	KV	SSS	VKV	VŠS	VSS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bugojno	0	2	0	0	0	2	0	0	0
Busovača	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dobretići	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Donji Vakuf	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fojnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G.Vakuf-Uskoplje	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jajce	0	1	0	0	1	0	0	0	0
Kiseljak	0	10	0	5	5	0	0	0	0
Kreševo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Novi Travnik	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Travnik	6	0	0	0	0	0	0	0	0
Vitez	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno KSB	6	13	0	5	6	2	0	0	0

Anketirani su u većem broju nego je to bilo u 2019. godini predvidjeli pojavu viška radnika (u 13 slučajeva, a u 2019. godini u 6 slučajeva). Promatrajući po općinama, on je predviđen u općinama Kiseljak – 10, Bugojno – 3 i Jajce – 1. Kada je riječ o kvalifikacijskoj strukturi osoba koje bi trebale ostati bez posla, ona je najprisutnija kod radne snage trećeg stupnja stručne spreme (KV).

Po ko zna koji put ističemo kako je sama anketa imala svoj smisao, a posebno kada se ima na umu da anketirani subjekti nisu imali nikakvu obvezu sudjelovanja u istoj. Još kada bi i ostali subjekti, misleći prije svega na resorna ministarstva, odnosno školske ustanove, kako s područja ovog Kantona, tako i šire, konačno shvatili poruke koje se mogu iščitati iz same ankete, tada bi ista postigla svoj puni cilj.

U uvodnom dijelu ove informacije navedeni su primarni ciljevi i značaj same ankete, kako za ovu Službu, tako i za širu društvenu zajednicu u cjelini.

U cilju stvaranja boljih uvjeta za unaprjeđenje tržišta rada i otklanjanje uočenih slabosti, ova Služba će učiniti slijedeće:

- Dostaviti informaciju Vladi KSB, nadležnim ministarstvima KSB (Ministarstvo gospodarstva i Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa), Udruzi poslodavaca KSB, svim općinama, s ciljem uspostavljanja stručnog dijaloga (stanje, prognoze, očekivanja), te nakon toga donijeti odgovarajuće zaključke i preporuke za unaprjeđenje aktivnih mjera u ovoj oblasti.
- Putem navedenih ministarstva KSB pokušati utjecati na upisnu politiku u srednjim i visokim školama, kako bi se ona u narednom razdoblju prilagodila potrebama tržišta rada.
- Održati Sajam zapošljavanja (u suradnji s nadležnim ministarstvom, udrugama poslodavaca i načelnicima općina), na kojem će se, pored ostalog, prezentirati i rezultati ove informacije.
- Služba će nastaviti u svim općinama (završni razredi osnovnih i srednjih škola) s prezentacijom, pod nazivom „ŠTO NA KRAJU ŠKOLOVANJA“.
- Putem poticajnih mjera, Služba će nastaviti, u suradnji s poslodavcima, s dodatnom obukom - dokvalifikacijom i prekvalifikacijom, jer je očigledno da im postojeći školski sustav u ovom času nije u mogućnosti osigurati adekvatnu osposobljenost, a s ciljem udovoljenja zahtjevima poslodavaca za kvalitetnijom radnom snagom.
- Rezultati koje je ponudila Informacija poslužit će kao temelj za kreiranje određenih aktivnosti u poslovima posredovanja u zapošljavanju.

zamjenik ravnatelja

direktor

Marinko Krajina, dipl. ing.

Željko Lončar, dipl. oec.

MS